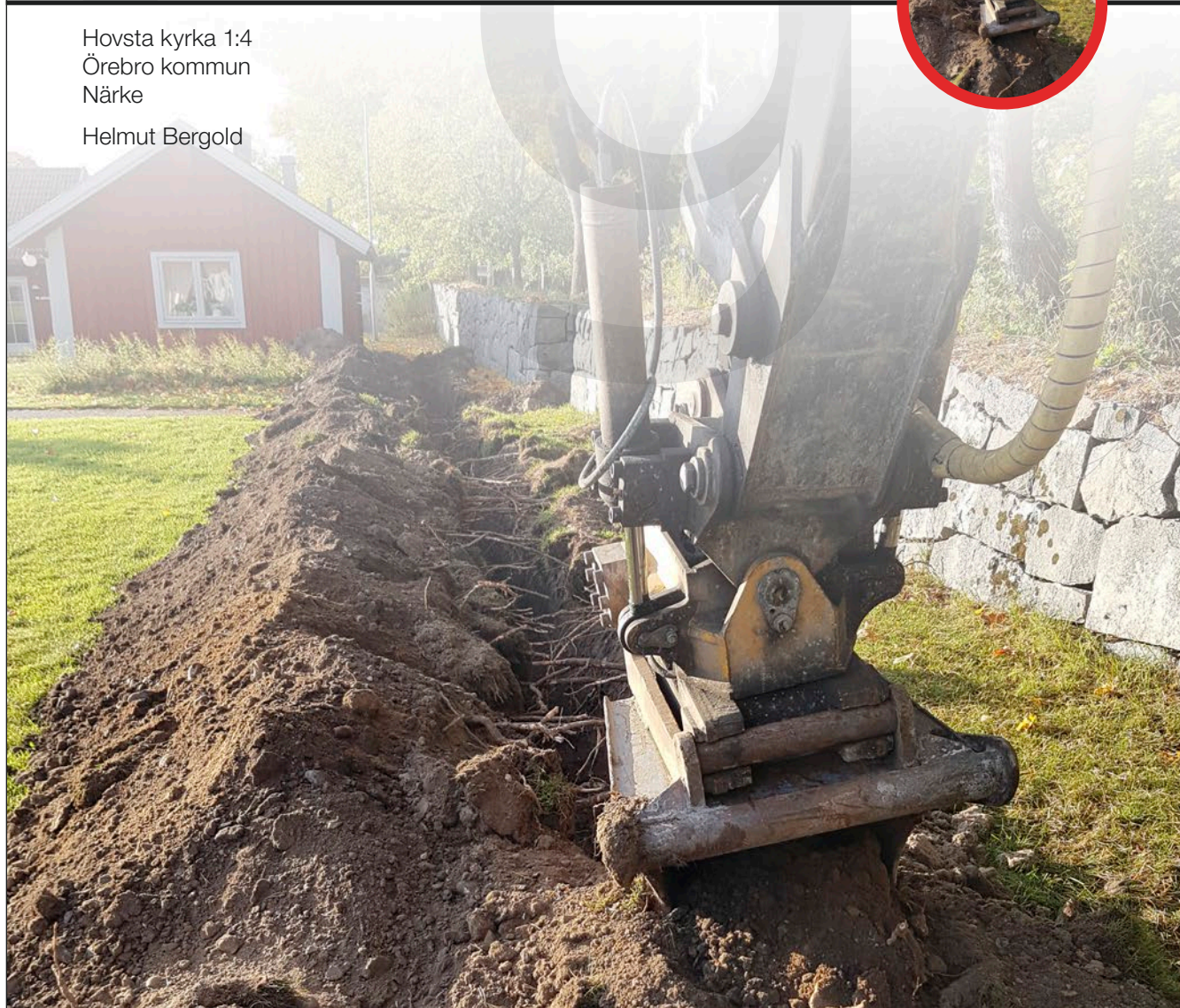

Vid Hovsta kyrka

Hovsta kyrka 1:4
Örebro kommun
Närke

Helmut Bergold

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översigtskarta över Örebro län med platsen för
utredningen markerad i rött.*

© 2019 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2019:57

Författare	Helmut Bergold
Kvalitetsgranskning	Ebba Knabe
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Schaktning i det aktuella området.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_180001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2019:57

ARKEOLOGISK UTREDNING

Vid Hovsta kyrka

Hovsta kyrka 1:4
Örebro kommun
Närke

Helmut Bergold

Lst dnr 431-5959-2019

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Örebro
Kommun	Örebro
Landskap	Närke
Socken	Örebro
Fastighet	Hovsta kyrka 1:4

Fornlämningsnummer	—
Lämningstyp	—
Datering	—

Typ av undersökning	Arkeologisk utredning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2019-09-30
Länsstyrelsens diarienummer	431-5959-2019
Uppdragsnummer i Fornreg	201901109
Arkeologgruppens projektnummer	P19063

Projektledare	Helmut Bergold
Fältpersonal	Helmut Bergold

Undersökningstid	3 oktober 2019
Undersökt yta	90 löpmeter
Inmätningsteknik	Handhållen GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd gjordes.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	8
Syfte och målgrupper	9
Metod och genomförande	9
Resultat	10
Tolkning	12
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	12
Referenser	13

Figur 1. Karta över området kring Hovsta kyrka med platsen för den arkeologiska utredningen markerad. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Hovsta pastorat planerar en ny elkabel öster om Hovsta kyrka. Kabeln skulle förläggas i ett schakt om cirka 125 meters längd och ett beräknat djup om högst 0,5 meter. Länsstyrelsen i Örebro län har meddelat att en ny markkabel riskerar att beröra tidigare okända fornlämningar då området ligger i omedelbar närhet till den medeltida kyrkomiljön. Undersökningen genomfördes i form av schaktningsövervakning. Endast delen längs kyrkogårdsmuren och ner mot nyanlagda tomter och gator övervakades. Den resterande delen var genomgrävd av tidigare kabelnedläggningar. Vid kontrollen kunde inget av antikvariskt intresse noteras.

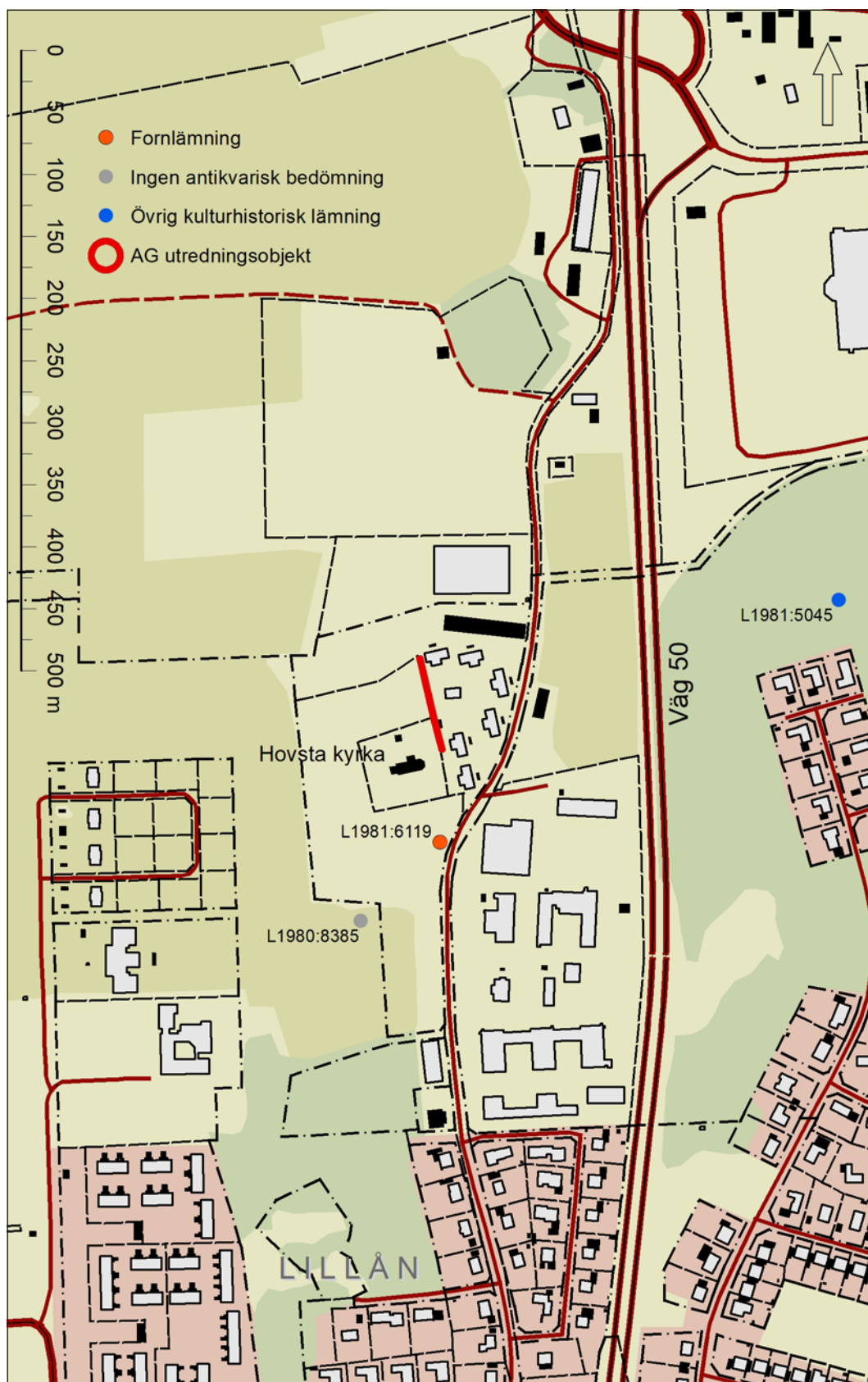
Inledning

Hovsta pastorat, Svenska kyrkan, i samarbete med Arkitektur och Byggnadsvård som konsult, planerade en ny elkabel öster om Hovsta kyrka. Kabeln skulle läggas i ett schakt om cirka 125 meter med ett beräknat djup om högst 0,5 meter. Schaktet skulle grävas med kabelskopa. Länsstyrelsen i Örebro län har meddelat berörda parter att en ny markkabel riskerar att beröra tidigare okända fornlämningar. Bedömningen grundar sig i närheten till den medeltida kyrkomiljön, den topografiska belägenheten vid en åsbildning och fornlämningsbilden i närområdet.

För att avgöra om fornlämningar skulle beröras behövde en arkeologisk utredning utföras. Länsstyrelsen bedömde att utredningen i det aktuella fallet skulle kunna genomföras som en schaktningsövervakning i samband med grävningsarbetet för kabeln. Då det markområde som behövde tas i anspråk var att se som ett mindre område bekostade Länsstyrelsen den arkeologiska utredningen. Schaktningsövervakningen genomfördes i oktober månad 2019 av Arkeologgruppen AB.

Figur 2. Översikt från söder. Schaktet drogs parallellt med kyrkogårdsmuren.

Figur 3. Närområdet med fornlämningar i Kulturmiljöregistret. Skala 1:5 000.

Bakgrund och kulturmiljö

Hovsta ligger norr om Örebro med sjön Lången i nordväst och med Lillån flytande genom socknen. Socknen består av slättbygd kring ån och sjön och är i övrigt en småkuperad skogsbygd. Genom socknen löper i nord-sydlig riktning Örebroåsen. I öster finns Kränglans skogsmarker. Två naturreservat finns i området: Hässelbyskogen och Gladarberget.

Namnet Hovsta, (som 1304 var *Host* och, 1335 *Hoostæ*) kommer från kyrkbyn. Efterleden *-sta* betyder 'plats, ställe'. Förleden är osäkert, men tolkas ofta som mansnamnet *Ho(r)/Ho(e)* som betyder *hór*, 'hög' (Wahlberg 2003).

Hovsta kyrka byggdes i anslutning till byn Host, som gav namn åt både kyrkan och socknen. Den äldsta delen av kyrkan är från 1100-talet och kyrkan räknas till en av Närkes äldsta kyrkor. Den har vid flera tillfällen förändrats genom tillbyggnader, ombyggnader och restaureringar. Det är en murad långhuskyrka med de äldsta delarna i väster. Långhuset har ett tresidigt kor från 1100-talet. Den har två portaler, där den södra rundbågiga portalen anses som den äldsta bevarade portalen i Närkes kyrkor. Det är också den ursprungliga portalen. Den västra portalen är från 1200-talet och troligen ursprunglig. Där fanns tidigare ett vapenhus som revs i slutet av 1700-talet. Sakristian i norr är från 1500-talet (Saxon 1928).

Det planerade schaktet är tänkt att löpa parallellt med kyrkogårdens östra mur, cirka 1,5–2 meter utanför denna.

Syfte och målgrupper

Syftet med den arkeologiska utredningen var att avgöra om fornlämningar skulle påverkas av de planerade arbetsinsatserna, det vill säga lednings-schaktet. Främsta målgrupper var Länsstyrelsen och Hovsta pastorat. Även ett visst intresse kunde, beroende på resultat, förväntas av berörd hembygds-förening och allmänhet.

Metod och genomförande

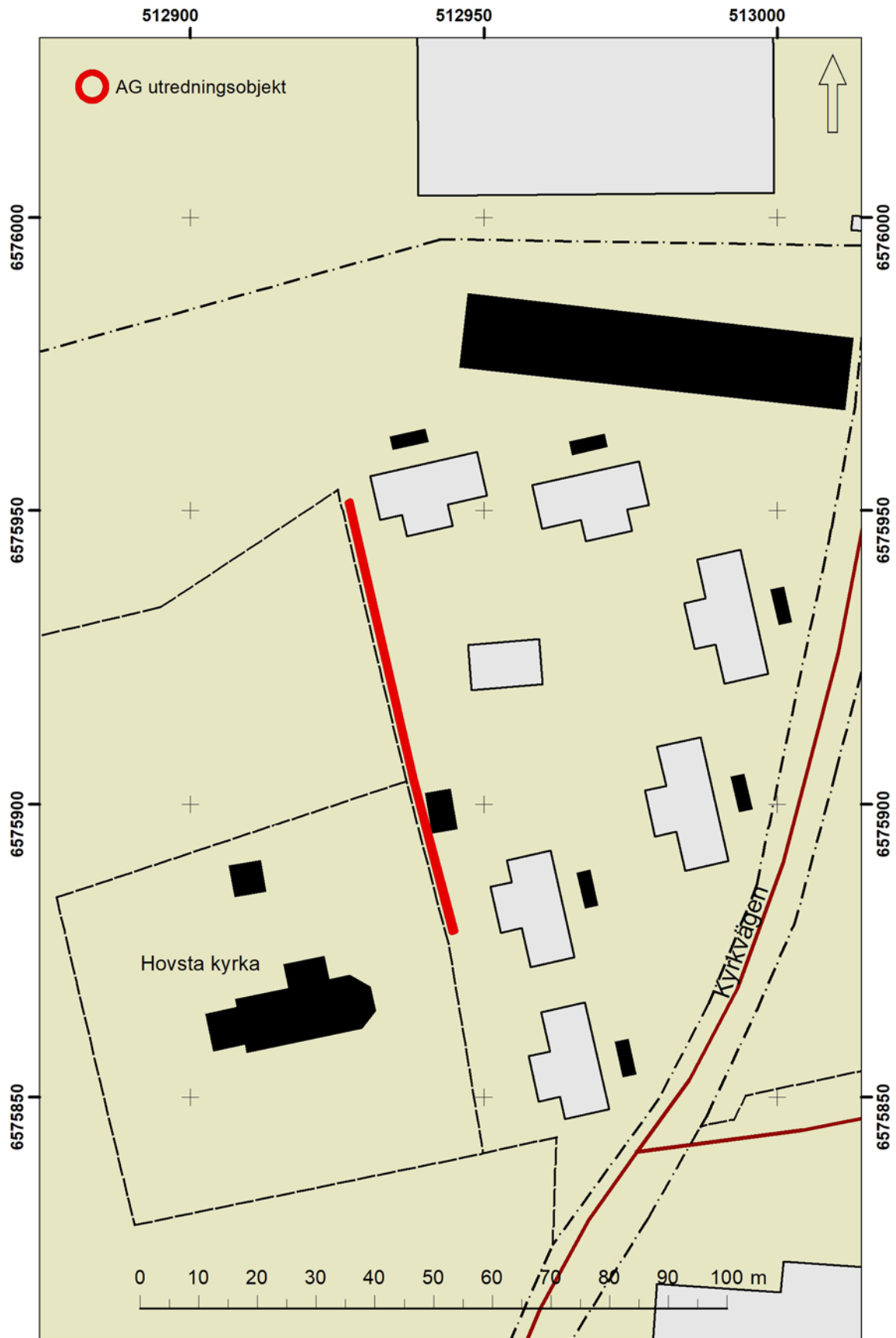
Undersökningen genomfördes i form av schaktningsövervakning. Det inne-bar att en arkeolog övervakade ledningsgrävningen som skedde skiktvis med traktorgrävare ner till planerat schaktdjup. Schaktet samt eventuella anlägg-ningar och lager äldre än år 1850 skulle dokumenterats. Dokumentation skedde genom digital inmätning och skriftliga beskrivningar; till detta knöts digitala fotografier. Inmätning skedde med handhållen GPS. Endast delen längs kyrkogårdsmuren och ner mot nyanlagda tomter och gator övervaka-des. Den resterande delen var genomgrävd av tidigare kabelnedläggningar.

Figur 4. Översikt schaktets sträckning från söder.

Resultat

Den övervakade delen av schaktet var cirka 90 meter långt, 0,5 meter brett och 0,5–0,6 meter djupt. Det grävdes omkring 1,5 meter utanför den östra kyrkogårdsmuren. De stratigrafiska iakttagelserna bestod i att överst konstaterades grästorv och humus om 0,05–0,1 meter och därunder fanns lerig morän. Botten nåddes ställvis och där fanns lera eller morän. Inget av antikvariskt intresse kunde iakttas.

Figur 5. Översiktsplan. Skala 1:1 000.

Tolkning

Schaktet visade inget av antikvariskt intresse.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med den arkeologiska utredningen var att avgöra om fornlämningar skulle påverkas av de planerade arbetsinsatserna, det vill säga lednings-schaktet. Schaktningen övervakades enligt plan och inga avvikelser från planen gjordes.

Referenser

Tryckta källor

Wahlberg, M (red.) 2003. *Svenskt ortnamnslexikon*. Uppsala:
Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI)

Saxon, LJ. 1928. *Närkes kyrkor i ord och bild*. Stockholm.

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2019:57

